

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Philippi Servii E Societate Iesv Amicus Fidelis Vsque Ad
Mortem: Sive Modvs Ivvandi Moribvndos, Ægris, Sanisqve
Perinde Vtilis**

Servius, Philippe

Leodii, 1648

Capvt Primvm. Æger, Amicum deligat, cui animæ sua curam fidenter
credat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60032)

AMICVS FIDELIS

VSQVE AD MORTEM :

SIVE

MODVS INVVANDI

MORIBVNDOS,

ÆGRIS, SANISQVE

PERINDE UTILIS.

CAPVT PRIMVM.

*Æger, Amicum deligat, cui animæ
sua curam fidenter credat.*

STATIM vbi periculosa
ægritudinis indicia de-
prehenderis, Amicum fi-
delem aduoca, qui te in
incipiti mox agone lu-
ctantem dirigat, iuuetque ad obti-
nendam æternæ salutis palmam.

Amicum fidelem hîc appello, qui

A

solan-

2 AMICI FIDELIS
solandis iuuandisque moribundis se-
dulam nauat operam, quiq̄ue, quod
experiens medicus est ægro corpori,
hoc ipse est mentis ægritudini: siue id
agat ex officio; siue ex charitatis zelo.

Multa de veræ amicitiaë laudibus
sacri, profaniquæ Auctores præscri-
pserunt, hos inter, Socratem dicere so-
litum accepimus, nullam esse posses-
sionem pretiosiore[m] vero bonoq̄ue
Amico: Ecclesiasticum loqui diceres;
sed perinde est ex aureone, an ex tubo
fictili lymphâ profluat; dūmodo lim-
pida sit: vultisne vt illam ex ipso Spi-
ritus Sancti fonte depromamus? ni-
mirum:

Purius ex ipso fonte bibuntur aquæ.

Ecc. 6. *Amicus fidelis protectio fortis: qui autem in-
v. 14. uenit illum, inuenit thesaurum.*

15. 16. *Amico fideli nulla est comparatio, & non est
digna ponderatio auri & argenti contra
bonitatem fidei illius.*

*Amicus fidelis, medicamentum vitæ & im-
mortalitatis.*

O te felicem, Amice fidelis, qui lau-
dum tuarum præconem talem nactus
es!

§. PRI-

§. PRIMVS.

*Amico fideli diligenter ex-
pendenda.*

Intelligat in primis Amicus fidelis, quanti momenti opus aggrediatur, nempe operum diuinorū, vt ait Dionysius, diuinissimum; in quo de eterna Amici salute agitur, quo in opere si quis error admittitur, nullā vel industriā vellabore reparatur. Quare Lamachus Centurio apud Lacædemonios non ignobilis, sapienter admonerat non perinde errari in bello atque alijs in rebus, quod error ille sit irreparabilis, alij non item. Idem dixerim de errore in hoc bello spirituali: *si enim ceciderit lignum ad Austrum, aut ad Aquilonem, ibi erit.* Eccles. II.

Cū ergo ad agrum vocaris, uelim apud te reputes Prouidentiam Diuinam uti uelle ministerio tuo, ut animulam vnā sibi longē carissimā ad optatæ salutis portum adducas: oter beatum, si Deo tuo, in opere tam eximio fueris cooperatus! Si iustus est qui te vocat, alloquio tuo spirituali

4. AMICI FIDELIS

animatus, fidei, spei vel caritatis actus forsitan aliquos excitabit, quibus cælum ditior ingrediatur, eamque beatitudinis suæ partem, industriæ tuæ, æternum acceptam feret. Quod si peccatorum sarcinam apud alium prius deposuerit quam tu ad illum adieris, captata occasione, aliquas contriti cordis lacrymas elicies, illudque saltem consequeris, ut ignes purgatorios celerius euadat, Deoque suo, opera tua adiutus, aliquanto citius perfruatur.

Quid quod non raro ad eum euocaberis, cuius salus in dubio est? imò qui animæ iacturam facturum est, nisi protinus suppetias adferas? Deus bone! quo tandem animo in te futurum existimas, si, quod auertat Deus, ille ad quem adire neglexisti, ignibus addiceretur æternis? à quibus tamen eum verbis duobus asserere potueras: quas non flammæ, quas non furoris faces in caput tuum eiacularum est? melius ominor: quam lætas, quam iucundas depromet voces animi memoris indices, quisquis opera tua & industria viderit sese è periculosis mundi

di

di huius fluctibus eductum, in tutissimo salutis portu conquiescere? crede mihi, pro referenda gratia Deum precibus sollicitare non desinet, usque dum in cœlo gaudij tanti socium habuerit, cuius obtinendi tam bonum in terris nactus est adiutorem.

Quod si beati (vt loquar cum Scriptura) fraudari nequeunt à desiderio suo, intelligis, opinor, Amice fidelis, quàm benè, quàm utiliter operam locas, atque adeò cum moribundos adiuuas, te non magis illorum saluti, quàm gloriæ tuæ velificari. Nam si Apostolo, Philippensibus, quos ad pietatem erudiebat, dicere licuit: *Gaudium & corona omnes vos estis*: quomodo non erunt gaudium & corona tua, quos ad gaudium coronasque cœlestes quasi manu duxeris? Age ergo, animos magnos indue,

Phil. 4.

— *Neque enim ludicra petuntur*

Premia.

Venabitur tecum in eodem saltu tartareus Cacodæmon, sciens quod modicum tempus habet. Rabiem eius acuet metus, ne anima illa locum eius in cœ-

Apoc. 12.

6 AMICI FIDELIS

lis occupet; proinde casses pedicasque expediet, fraudes dolosque suos omnes aduocabit: Tu ne cede dolis, aderit fortior ab alto Deus, in cuius ope tota spes rei benè gerendę constituenta est. Eò itaque suas, suorumque preces diriget Amicus fidelis, vt ægris quos adiuuandos susceperit, Numen Diuinum propitiet, quod vt faciliùs assequatur, sibi minimùm, Deo, vt dixi, plurimùm confidat, & curationes omnes suas ab hac precatiuncula auspicietur.

Bone Iesu qui me inter te, & hunc famulũ tuum N. medium esse voluisti, licet in me boni operis testimonium non agnoscas, officium tamen credite dispensationis non recuses: ne per me illius salutis pereat pretium, pro quo victima factus salutaris copiosum sanguinem effudisti.

§. SECVN

§. SECVNDVS.

*Quenam potissimum in Amico fideliz
desiderantur ?*

TRia debet ægro Amicus fidelis :
obsequium , compassionem , siue
doloris , ex dolore eius , significatio-
nem ; nec non consolationem . Hisce
considerationibus ad id operis excitet
se. 1. An non ego fortunatus , cui no-
bilis hæc prouincia obtigit , in qua , vi-
tæ suæ partem non exiguam posuit
Christus Seruator meus ? 2. O quàm
iucundum erit in decretorio illo ex-
tremi iudicij die , audire verba ista
mellea ! *Venite benedicti Patris mei ; possi- Math.*
detè regnum , &c. Æger fui & visitastis 25.
me , in luctu eram , & consolati estis
me . Si casu dolet digitus , confestim
ad illum iuuandum oculorum orbes
conuertuntur . Si læsus est pes , sine
mora pedi manus opitulatur . Nonne
sumus vnus corporis membra ? Absit
ergo , vt alter alteri , quod in nobis e-
rit , caritatis hoc obsequium denege-
mus , aut malignè præstemus .

Amici fidelis intentio purissima ef-

8 AMICI FIDELIS

se, nec aliò ferri debet quàm vt ani-
ma, Christi redempta sanguine, finem
suum, qui est æterna beatitudo, conse-
quatur.

: Optandum est vt non mediocriter
versatus sit in rebus spiritualibus, & vt
prudentiam gratiamque habeat cum
omni hominum genere utiliter con-
uersandi: aliter enim cum doctis &
ingeniosis, aliter cum indoctis ac ru-
dibus gerere se debet: illis, pauca &
selecta, his, paulò plura, eaque ma-
gis explicata suggerenda erunt; neque
semper eodem modo cū his, vel cum
illis procedendum: Videndum enim
an qui inuisantur sensibus adhuc vi-
geant, an fortè morbus reddiderit il-
los hebetiores: videndum an graui-
ter, an leuiusculè cum doloribus con-
sistentur. Habenda interdum circū-
stantium ratio, quibus subinde oppor-
tunè dicta prodesse poterunt. Cauen-
dum autem ne vno contextu, ne pro-
peranter nimis, ne vno tono dicantur
omnia; silum de industria interrumpen-
dum, silentioque indulgendum, vt
æger audita meliùs digerat, & cre-
briori-

brioribus interrogationibus fortè fatigatus nonnihil interquiescat.

Verba ipsa candida sint, fuci omnis expertia; loquendi modus natiuus, ab omni fastu & affectatione remotus. Benè fecerit Amicus fidelis, si res ipsas quæ dicendæ sunt, modumque dicendi ac ordinem præmeditetur: nam si alijs in negotijs, in hoc maximè videndum est quid, quando, quomodo, quatenus.

S. Ignatius Loyola, part. 4. const. c. 8. §. 7. Curandum est, inquit, vt ea quæ ad benè moriendum conferunt, quique modus in eo tempore in quo tantum est momenti ad finem vltimū æternæ felicitatis consequendum, vel ab ea excidendum teneri debeat, intelligatur. Sacerdotibus verò, qui euocantur ad iuuandos eos qui morti vicini sunt, præscribitur, vt ea in promptu habeant quæ vsui esse possint: vtque tamdiu illis adsint quamdiu sola necessitas postulabit.

AS §. TER-

IO AMICI FIDELIS
§. TERTIVS.

*Quid maximè obseruandum
Amico fideli.*

Quod primò dictum oportuit, di-
cam modò,

*Idq̄, vnum repetens, iterumq̄, iterumq̄
monebo.*

Amicus fidelis, quocumque tandem
tempore ad ægrum euocetur, moras
omnes abrumpat, negotia alia, quam-
uis in speciem vrgentia tantisper sepo-
nat, & negotium hoc, negotium nego-
tiorum existimet. Nouit animarum
hostis quantæ vel momento vno re-
rum conuersiones fiant, nouit quan-
tum boni moribundo afferat Pastoris
vel alterius Sacerdotis præsentia, cu-
ius verba (incantamenti suis omnibus
potentiora) immanè quãtum perhor-
rescit; vt proinde mirum non sit eum,
vnde vnde curarum semina accersere,
morarum causas innectere, consutis
dolis quamplurimos ex quouis fer-
ro lignovè obices fabricare, quibus à
morientium tabernaculis, Parochi in
primis, alijque Sacerdotes arceantur.

Ex-

Expertus id est, sed cum ingenti animi sui dolore Beatus Seuerus Pastor, cuius meminit S. Gregorius Dialogorum suorum lib 1. cap. 12. qui rogatus vt moribundo præsens adesse vellet, iam mox venturum se recepit vbi negotiolum quod præ manibus erat, absoluisset. Substitit ergo tantisper dum vineæ suæ palmites qui pauci supererant, resecurisset; id enim operis illi tum præ manibus erat. Sed heu!

Suffocant parua commoda magna mora.

Ante mors ægro vitam, quàm ille vitam, siue vitis suæ palmites amputauit: documento futura sanctis etiam Sacerdotibus, periculolum esse, in hoc animarum negotio tergiuersari. Venit interim Beatus Pastor, qui vbi hominem expirasse vidit, propius nihil factum est quàm vt & ipse cum illo expiraret. Ergo miserum se in clamare, vineam suam vt curaret, Domini vineam neglexisse, tarditatem suam incusare, eique tam acerbæ mortis causam adscribere, imò verò morte crudeliorem se fuisse: illam, corpus; se verò, animam

animam

12 AMICI FIDELIS

mam peremisse. Precibus denique, lacrymis singultibusque obtestari, hanc ut sibi noxam remittat Deus, eamque nolit defuncto fraudi esse. Hæc ille, funeri affusus tam mæsto, tam lugubri carmine ingeminabat, ut eius, mortales, immortalesque caperet miseratio: Deus ipse, cui proprium est misereri semper & parcere, seruo suo indiligentiam hanc condonauit; & ne tam graui affecto animo mæroris næuus vllus resideret, eum qui viuere desierat, in Amici fidelis gratiam, ad vitam reuocauit. Quid hic illi (exclamat Anonymus Monacensis) quos morituri non è vinea, sed vini taberna vocant, & sæpè, heu! frustra vocant, qui tamen ab inferis reuocare animos non possunt, sequi possunt? Hinc interim, discat Amicus fidelis, moribundorum causis non indormire, aut ad eos non oscitanter accedere: quemcumque periclitari de vita, vel solo tumore acciperit, non expectet vsque dum aduocetur, vltro ipse ad amicum nec inuitatus aduolet.

Monebat olim Democritus, ad nuptias

etiam celebresque alios conuiuiorum, vel ludorum apparatus, amicum inuitatum ire debere; ad exequias verò, ad morbos lugubresque & infortunatos rerum euentus debere eundem etiam non inuitatum properare. An non id Christianis potius quàm Ethnicis faciendum?

Imitetur Amicus fidelis, eum qui ex vero fidelis Amici nomen sibi vindicare potest, & de cuius fideli & constanti amicitia præclarum illud extat testimonium. *Cum dilexisset suos, in finem dilexit eos.* Vocatus ille ad Centurionis seruulum nihil cunctatus: *Veniam, inquit, & curabo eum.*

Ioann.

13.

Math.

8.

Dicat aliquis: diligebat Lazarum Iesus, testantur id per breues illæ quidem, sed amoris plenissimæ litteræ: *Domine ecce quem amas infirmatur.* Quid, quod eius gratia lacrymatus est IESVS, & ita lacrymatus, vt circumstantes dicerent admirabundi: *Ecce quomodo amabat eum!* quid tum postea? Et tamen admonitus de eius infirma valetudine, remansit nihilominus in eodem loco duobus diebus priusquam ad

Ioann.

11.

14 AMICI FIDELIS

ad eum adiret. Frustra es mihi Amice, si tarditati tuæ futilem hanc excusationis telam prætexueris, quasi verò non potuerit Christus absens peræque atque præsens Lazaro opitulari: Sciebat ille, quod clā te est, quid ad suam Patrisque gloriam conduceret magis. Quando vitæ mortisque clauēs habebis sicut ille; quando moribundum, si fors ante moriatur quàm tu adueneris, ad vitam arbitrato tuo suscitare poteris, per me licet, quamdiu voles, remorare.

Paraphrasi huic non parum luminis afferet quod narraturus sum, & est tam recens, vt vel idè qui narrandi potestatem fecit, nominandis personis abstinendum censuerit.

Cùm, non ita pridem, secundùm mensam, ex more nostræ Societatis, in locum pijs colloctionibus & honestæ animorum relaxationi destinatū, Patres frequentes conuenissent, sermoque casu incidisset de fructu qui ex ægrorum visitationibus proueniret; P. Prouincialis qui vnà præsens aderat, casum in consilium vertit, vtque omnes

nes ad operis (quod tam Deo gra-
 tum, tam salutare proximo nouerat)
 animaret, rem in medium attulit, quæ
 non potest non stimulos addere etiam
 sponte currentibus. Vnus, inquit, è Pa-
 tribus nostris recens obiit, vobis non
 ignotus, qui alteri, quocum peculiaris
 quædam amicitia (quatenus cautio re-
 ligiosa patiebatur) caritatis glutino
 coaluerat; & vt firmaretur magis, ita
 inter ambos cõuenerat, vt ei qui prior
 obiisset, præter solita Religionis no-
 stræ suffragia, orationum sacrificio-
 rumq; pensum aliquod superstes per-
 solueret: quod dum facit, ecce tibi se-
 mel, iterum ac tertio apparet, modo
 modestè ambulans meditabundo si-
 milis, modo aggeniculatus similis o-
 ranti. Rogat socius quo modo tan-
 dem cum illo agatur; respõdet se pro-
 pediem id enunciaturum: nec mora
 longa intercesserat, cum iterum adest,
 rogatusque iterum ecquid sibi hacte-
 nus ad felicitatem abfuisset; vnum, ait,
 sed quod erat instar omnium; nempe
 iucundam domus cœlestis (quam iam
 iam aditurus sum) possessionem. Po-
 stulatus

stulatus vbinam locorum hæfisset ha-
 stenus; respondit se maiorem partem
 temporis degisse vbi nullus doloris
 sensus, nec vlla pœnæ acerbitas, nisi
 eius quam Theologi pœnam damni
 vocitant, quæ animis separatis à cor-
 pore longè grauissima accidit, ob di-
 uinæ visionis, ad quam anhelant, sub-
 tractionem. At, cur amabo, Domi-
 nus Deus diuini vultus sui copiã huic
 famulo suo ad tempus denegauit?

Arrigite aures, animosque aduer-
 te, ô vos omnes quibus inuisendi æ-
 gros, siue ex officio, siue ex animarum
 zelo munus incumbit. Causa, inquit,
 quamobrem resolutis corporis carce-
 re, locisque lustralibus superatis, ani-
 mus absque mora ad Deum suum non
 euolauerit, hæc est, quod in inuisendis
 iuuandisque moribundis, dum vita si-
 nebat, tardior fuerim ac negligentior;
 quam tarditatem ac negligentiam vt
 expiarem, iussit Deus me hic resistere,
 quorsum? eo fine vt vbiuis gentium
 ac locorum, animam agentibus præsto
 essem, eosque, in morem Angeli tute-
 laris, quâ precibus, quâ monitionibus
 inter-

internis, salutaribusq; inspirationibus
adiuuarem, & sic, quod viuis negle-
xeram, mortuus resarcirem. Velim
autem scias, mihi vni non esse hoc sin-
gulare: sunt, non modò ex nostro, sed
etiam ex alijs ordinibus benè multi,
qui etiamnùm indiligentiam suam in-
visendis solandisque moribundis si-
mili modo expiant. His dictis, socium
valere iussit, & in cælum tandem, læ-
tus euolauit.

Quid hîc primum mirer? locine,
an expiationis nouitatem? locum esse
aliquem pœnæ omnis ac cruciatus ex-
pertem, vbi liberæ corporibus animæ
ideò attinerentur quod Dei sui visio-
nem beatificam remissè nimis deside-
rassent; cùm ex S. Brigittæ reuelatio-
nibus Concilio Constantiensi proba-
tis; tum ex Gregorij magni, Bedæ Ve-
nerabilis, aliorumque Doctorum mo-
numentis, inaudieram; nec difficulter
adducebar vt crederem, eorumque ra-
tionibus assentirer: est enim animi
nimis remissi iudicium non paruum,
non amare medullitus, flagrantissi-
misque desiderijs ad eum non anhelat-

B

re

18 AMICI FIDELIS

re qui sponsæ testimonio *totus est desiderabilis*, vel, vt habet alia versio, *totum desideria*. Illud verò, mirum magis consimili pœna multari eum, qui moribundis obsequium, atque illum quæ Deo suo amoris debitum non persoluit. Voluit nempe Dominus Deus vt, vel ex hoc præiudicio conijceremus quanta caritate, non modò se, sed & proximum nostrum prosequi deberemus, cuius neglectum pari, vt ita dicam, animaduersione castigat.

Attendant hîc qui non tantum caritatis, sed & iustitiæ lege moribundi obligantur: nam si bonis alioqui Sacerdotibus ac Religiosis, ideò cœlum ad tempus clauditur quod in hoc caritatis munere remissiores fuerint; nonne meritò verendum est, ne hi (si officio suo defuerint) cœlo penitùs excludantur?

§. QUARTVS.

Amicorum fidelium par nobile.

Amici fidelis numeros omnes, ad amissim callebat, atque adeò explebat S. Ignatius, Societatis IESV Patrens

est defo
 o, totu
 magis
 ui mo
 um qu
 persol
 Deus
 njcere
 te, sec
 i debe
 ita di
 um ca
 bundi
 qui Sa
 celun
 e cari
 ; non
 i offi
 exclu
 ile.
 s, ad
 o ex
 v Pa
 rens

rens ac Fundator, vir iuuandis homi-
 nibus verè natus: calluisse, probant in-
 dustriæ, quas socijs de modo adiuuan-
 di moribundos in Constitutionibus ac
 Regulis scriptas reliquit: expleuisse ve-
 rò, egregia in primis exempla quæ pas-
 sim toto vitæ eius decursu videre est.
 Vnum affero, ex quo de reliquis fiat
 coniectura. Cùm mendicatò ægrè vi-
 tam toleraret Lutetiæ Parisiorum,
 tempusque quod stipi corrogandæ tri-
 buebat studijs decedere doleret, sta-
 tuit ad Belgas annis singulis excurre-
 re, vt ab Hispanis mercatoribus, qui
 ibi negotiabantur, pecuniæ subsidium
 in sumptus annuos emendicaret, & sic
 paucorum dierum iactura molestas
 studiorum perturbationes redimeret.
 Feliciter cessit consilium: tantùm e-
 nim quotannis pecunię referebat, quã-
 tùm sibi alterique socio satis erat ad
 parcè, modicèque viuendum. Sed ô!
 dæmonisne dicam inuidiam, an ingra-
 tissimi hominis perfidiam? exiguam
 illam pecuniam, haud exiguo quæsi-
 tam labore, suo illi contubernali ser-
 uandam Ignatius commiserat; ouem,
 lupò,

lupo, quam totam clepsit homo trium litterarum, furtimque abstulit, & miserum Ignatium eas in angustias redegit, vt rursus, magno studiorum incommodo, quotidie mendicare cogere-
 retur. Rothomagum aufugit ille, vbi dum idoneam nauigandi in Hispania tempestatem operitur, in morbum, cumque periculosum incidit. Quid agat, quò se vertat? ride, sodes, immò verò stomachare: furunculus ille, perinde atque si Ignatium singulari aliquo beneficio sibi obstrinxisset ad eum de suæ valetudinis infirmitate scribit, quin & opem auxiliumque ab eo postulat. Eam nimirum de eius caritate longo vsu opinionem imbiberat, vt neque ingritudinis aquis extinguendam, neque perfidiæ fluminibus obruendam certo certius crederet: neque cum sua fefellit fides, Ignatius enim, qui in omnem occasionem iuuandi proximos excubabat, oblatam hanc auidissimè arripuit; & videte quam in Amico fideli requirimus celeritatem ac diligentiam. Rothomagensis iter, quod tridui erat, sine viatico,

co,

co, nudis pedibus, ieiunus, & ita ieiunus vt ne aquam quidem gustaret, ingenti spiritus alacritate percurrit, querendi iuuandique hominis gratia, à quo tam insigni recentique iniuria affectus erat.

Non destitit dæmon, more suo, remoras obijcere, & cælo dignum hoc facinus solitis artibus disturbare: cum enim se in viam, quo diximus animi robore, dare vellet, tanto subito terrore correptus est, vt neque pedibus satis consistere, neque vestimenta induere posse videretur. Egreditur tamen, & ante lucem ex vrbe Parisiensi egreditur; subsequitur tentator eun-
tisq; pedes nescio quo torpore ita ligat ac degrauat, vt si plumbei facti essent: eatenus durauit ea, siue grauitas, siue torpor, quoad superato quodam collis iugo, in planum ac spatiosum campum tandem euasit. Ibi dæmonis fractæ vires, Amici verò fidelis reparatæ; ibi tanta diuinitus luce perfusus, tanta alacritate, tanto spiritus ardore incensus, vt omni prorsus molestia, corporisq; depulsa torpedine, quasi

ceruus currere, & volare magis quam Xa
 ambulare videretur. Tanti refert ob-adi
 stantia statim ab initio retinacula sol- bu
 uere, ruptisque difficultatibus seipsum liuc
 generose superare. At nondum per- run
 ueni quò volebam. Rothomagi debi- tud
 litatum hominem offendit, fraternæ dis
 caritatis memor, immemor iniuriæ, cid
 iacentem erigit, solatur verbis, re & bus
 opera adiuuat, neque benè ei velle at- mo
 que adeò facere desinit, vsque dum re- quã
 ualescat, sanitatemque confirmet; con- inte
 firmatum iam suisque nitentem viri- rum
 bus in Hispaniam mittit, cum com- dep
 mendatitijs litteris ad suos. An non quã
 est hoc Amici fidelis numeros ad a- dise
 mussim omnes explere? Quid interim lect
 ille? tandem, tandem infidelitatem sui salte
 detestari; admirari autem Ignatij cari- pon
 tatem, & tantum non obstupescere; goti
 postremò Diuino Numini gratias a- dam
 gere, quod suis ipse oculis eum con- tuti
 spexisset, qui officio cum offensa cer- nim
 taret, malefacta beneficijs vlciscere- egre
 tur, & perfidiam fidelitate tam insigni tem
 compensaret. om

Iniurius sim in Sanctum Franciscu agat
 Xaue.

s quàm Xauerium, nisi illum Sancto Ignatio
ert ob. adiungam, Patri, filium. Ille, vt mori-
ula sol. bundis magis ad manum esset, non a-
eipsum liud vsquam diuersorium quàm ægro-
m per. rum deligebat. In Mozambici vale-
gi debi. tudinario, dum moribundis subleuan-
aternæ dis operam nauat, ipse in morbum in-
niuriæ cidit, exemplum nempe futurus, qui-
, re & bus hætenus fuerat solatium. Vbi vis
elle at. morbi non nihil remisit, nihilo segniùs
um re. quàm antea ad labores redijt : adest
t; con. interim medicus, qui explorato vena-
n viri. rum pulsu Xauerium febre affectum
com. deprehendit, eumque ministro magis,
n non quàm quibus ministrabat, indigere,
s ad a. disertè pronuntiat; rogat proinde, vt
nterim lectulum repetat quiescatvè, tantisper
em sui. saltem quoad febris decederet : res-
ij cari. pondet vir sanctus, proxima nocte ne-
scere; gotiù sibi fore cum moribundo quo-
tias a. dam, cuius salus in periculo erat, eam
n con. tutiore in loco collocare si possit, e-
sa cer. nimuerò tunc se quietem captaturum;
iscere. egressus, miserrimum homuncionem
n signi. temerè in publico iacentem reperit,
nciscu. omni ope solatioque destitutum : quid
Xaue. agat? tamquam alter Samaritanus lan-
B 4 guen-

guentem asportat in tabernaculum suum, id est in valetudinarium (nam & ipse curabatur in publico valetudinario pari cum ceteris conditione) eumque nihil cunctatus, in lectulo suo collocat, humi ipse, si ita usus tulerit, cubaturus. Ea Amici fidelis benignitas videtur non caruisse miraculo: nam cum æger ille phrenesi laborans prius deliraret, postquam S. Francisci grabatum attigit, ad mentis sanitatem illico redijt, &, quod auebat maximè Xauerius, vitæ antea peccata omnia salutari confessione expiauit, tandemque sacramentis alijs ritè procuratis, bonæ spei plenus, eadem die vivere desijt. Tum verò liquido apparuit cur tantoperè de ægro illo laboraret; quia nimirum ei, non vitæ dumtaxat, sed & salutis præsentissimum periculum imminebat. Et dubitari poterit an verus & sincerus amor ille fuerit, qui Xauerium in curanda salute aliena vsque adeò suæ reddidit memorem?

At, quid hominis erat ille pro quo tantoperè sollicitus erat? erat, inquit,

quit, vitæ eius scriptor, vltimæ sortis
 nauta, qui ex febre insaniens, nondum
 peccata sacra confessione expiauerat.
 Discamus & hoc à B. Xauerio, nempe, *Esa.*
 Amici fidelis pallium non debere esse *28.*
 tam breue vt duos operire nequeat;
 sed eiusmodi vt pauperes æquè atque
 diuites; ignobiles peræquè atque no-
 biles amplissimo caritatis sinu com-
 plectatur. Sunt qui diuitum nobi-
 liumque ægrotantium limina, frequē-
 ter; pauperum verò, rarerè conte-
 rant: quasi animæ illæ, carius; hæ ve-
 rò, viliùs æstimentur. Nonne omnes
 vno eodemque IESV-CHRISTI re-
 demptæ sanguine? credo ego, pannis
 vilioribus, minora; purpura verò &
 bysso, maiora plerumque, crimina ob-
 uelari. Vtvt est, Christus Dominus
 ad Centurionis seruulum promptiùs,
 quàm ad Reguli moribundum filium
 profectus est. Dei sui exemplo Bea-
 tus Xauerius, vt quisque moribundo-
 rum erat miserrimus, & ope humana
 maximè destitutus; ita ad illum adi-
 bat frequentissimè, diurnis officijs
 vigilias nocturnas adiungebat, &, vt

canonizationis eius Bulla loquitur, veluti à commissa custodia, nec die, nec nocte discedebat. Hic ergo, Amici fidelis, sincerique amoris lapis lydus esto: præsto esse ei, qui, quo amorem tuum inuitet, speciosius habet nihil quàm vlcera; nihil potentius, quo affectum tuum sibi conciliet, quàm miseriarum atque ærumnarum mille plaustra.

§. QUINTVS.

Nonnulla alia ab Amico fideli in gratiam ægroti præstanda.

CVirabit vt in ægrotantis cubiculo altum sit silentium. Non temerè quosuis ad alloquium admittet, sed eos dumtaxat, quorum consuetudine æger subleuetur.

Cauebit ne profanus vllus sermo ibi misceatur: imò parentum gemitus, amicorum complorationes visitationesque nimis crebras moderabitur. Omni præsertim studio & conatu arcebit eas personas quarum aspectu peccandi affectus possit recalescere; quales sunt turpium olim voluptatum, popinarum,

uitur, pinarum, alearumque locij, & id ge-
 ec die, nus frugiperdæ.

Ami- Sacras imagines Christi Domini
 pis ly- crucifixi, Beatæ Virginis, vel Sancti
 amo- Angeli Tutelaris ob oculos decum-
 bet ni- benti apponi curabit. Vasculum item
 , quo aquæ lustralis, quâ subinde æger, tha-
 quàm lamusque adspargatur.

mille Iubebit moribundum totum iam
 esse in spirituali animæ negotio pro-
 curando, missa procul omni rei alienæ
 sollicitudine.

li in Suggestet decumbenti, provt con-
 ditio exiget, breues, ac pietatis plenas
 orationes; siue è Psalmis illæ, siue è
 iculo SS. Patrum libris depromantur: sed
 merè id fiat cum ea moderatione, vt au-
 , sed dientem molestia non afficiat.

adine Monendus, vt quando mens adhuc
 rmo viget & ratio, fidei, spei, & caritatis,
 emi- aliarumque virtutum actus subinde
 sita- eliciat.

tur. Quòd si ita affectum viderit, vt æ-
 ar- grè se ipse excitare queat, iuuare ces-
 pee- sante poterit, atque adeò verba præ-
 qua- ire, vel hoc, vel simili modo.

Interro-

Interrogationes, quibus æger ad fidem dei, spei, caritatis, aliarumque virtutum actus eliciendos adiuuetur.

1. **E**Cquid ita animo comparatus es, vt firmiter credas, quæ Deus reuelauit, & nobis per Ecclesiam Sanctam Catholicam & Romanam credenda proposuit? *Resp.* Omnino. Dic ergo mecum, *Credo in Deum, &c.*
2. Nonne fiduciam tuam omnem in Deo **I E S V** tuo defixisti? annuis bonum factum. Nemo vnquam in eo sperauit, & confusus est. Quare & tu fidenter dicas: *In te Domine speraui, non confundar in eternum. Quoniam tu Domine, singulariter in spe constituisti me. Quid ira? ô Domine, quia ego seruus tuus, ego seruus tuus & filius ancilla tua Maria.*
3. Vtinam mi Amice flagrantissimo illius amore inardescas! vtinam ex vero dicamus cum Dauide. *Cors meum & caro mea exultauerunt in Deo viuo. Diligam te, Deus meus, diligam te; sed eo amore quo dilexit te Mater tua, mater pulchra dilectionis: & quo amore te diligunt*

ligunt in caelo Cerubini & Seraphini, beati denique Spiritus, Sanctiq³ omnes.

4. Nonne verum est, & heu! verum nimis, te Deum tuum optimum maximum multis criminibus offendisse? verissimum: in multis quippe offendimus omnes. Nonne doles ex animo te eum ita offendisse, quem amore summo prosequi debueras?

Dic mecum, doleo: doleo mitissime Iesu,

Et dolor est me non posse dolere magis.

Sed cur doles? an quia multis te malis ac ærumnis obnoxium peccando reddidisti? cauesis ex illo fonte promanet dolor: non enim tam tuâ quàm Dei optimi causâ dolere debes, id est quia Diuina illius Majestas læsa est, nō quia tu pœnarum multarum reus. Imò si sapias, tuo te iudicio condemnabis, pœnasque de te ipse iustas expectes; aut certè Diuinæ Iustitiæ succensus zelo, dices cum Dauid: *Ego in flagella paratus sum.* Et cum Augustino: *Hic vire, hic seca, modò in aeternum parcas.*

Quod si ita bone Deus, gloriæ tuæ, & salutis animæ meæ expedire iudicaueris, en vitam, en mortem meam
manibus

manibus tuis trado; de ijs arbitrati
 tuo dispone: Tantummodo fiat mise-
 ricordia tua Domine super nos quemadmo-
 dum sperauimus in te. Siue enim uiuimus
 Domino uiuimus; siue morimur, Domino mo-
 rimur: siue ergo uiuimus, siue morimur, Do-
 mini sumus.

Age modò, si Dominus Deus te pri-
 stinæ reddiderit sanitati, nonne aliter
 vitæ tuæ rationes institues, maioriq̄ue
 ad perfectionem studio adspirabis?

Nihilne modò superest cuius recor-
 datione angatur animus? non. Si quid
 esset ecquid paratus esses Sacerdoti a-
 perire, & ab eo absolutionem postula-
 re? dic ergo: *Ab occultis meis munda me
 Domine, & ab alienis parce seruo tuo. Deli-
 cta iuuentutis mea & ignorantias meas, ne
 memineras Domine. Ne reminiscaris Domi-
 ne delicta mea, vel parentum meorum, neque
 vindictam sumas de peccatis meis. Parce,
 quaeso, parce mihi quem redemisti pretioso
 sanguine tuo, ne in eternum irasceris mihi.*

Plures eiusmodi, aliarumq̄ue vir-
 tutum actus afferemus, cùm ostende-
 mus, qua ratione resistendum sit dæ-
 monis tentationibus.

§. SEXTVS.

Endologia morbi tempore identidem animo pertractanda.

I.

Domine Deus meus amabilissime IESV, propter amorem tuum, & ad maiorem diuinę Majestatis tuę gloriã, suscipio de paterna manu tua omnes ac singulos huius morbi dolores, tanquam tibi in me beneplacentes, eosque vt tales amplector, & exosculor: & in illis simul adoro, amplector & exosculor diuinũ æternumq; beneplacitum tuũ, & in illo mihi benè cõplaceo.

Multiplicem sensum habere potest illud, Propter amorem tuum: nempe vt idem sit quod, Quia me sic amasti & amas, & vt magis in posterum ames: vel, quia te amo & amare volo, & vt magis deinceps amem.

II.

Domine Deus meus dilectissime IESV, propter amorem tuum, & ad maiorem diuinę Majestatis tuę gloriam, suscipio de paterna manu tua omnes ac singulos huius morbi dolores, tamquam totidem guttulas calicis
tui

tui, quem in passione pro me bibisti, & mihi propinasti; tanquam sacras amaritudinis illius tuæ reliquias: eosque dolores ut tales amplector & exosculor, & tecum dico, utinam eodem resignationis sensu! Si non possunt hæ guttulæ transire nisi bibam illas, fiat voluntas tua. Calicem hunc tuum, quem dedisti mihi, Domine IESV, non bibam illum? Calicem, quæ labia & oscula tua diuinâ suauitate perfuderunt: calicem, quem ipse prior ebibisti, relictis dumtaxat in fundo acerbitalis aliquot guttulis, ijsque celesti dulcedine temperatis: nempe ut, in beneuolentiæ significationem, haberes quod, vel sic, de calice tuo mihi propinares. Et non bibam has guttulas? Imò si ita vis, non illas modò, sed totum ipsum calicem passionis tuæ tecum exorbere sum paratus.

III.

Domine Deus meo amantissime IESV, propter amorem tuum, & ad maiorem diuinæ Majestatis tuæ gloriam, suscipio de paterna manu tua omnes ac singulos huius morbi dolores

res

res, tāquam, totidem particulas inter-
 næ illius & grauissimæ Crucis tuæ, cui
 toto vitæ tempore, ac præsertim mo-
 riens affligi voluisti: eosque dolores
 vt tales amplector & exosculor. Bea-
 tum me, cui crucem hanc tuam cor-
 pori meo infixam, velut sacrâ in-
 clusam thecâ portare, ac medullitus
 amplecti & exosculari contingit! Salue
 crux pretiosa, quæ in Christi corpore
 dedicata es, & ex membris eius tan-
 quam margaritis ornata. Suscipe me
 discipulum eius qui pependit in te: vt
 per te me recipiat, qui per te me rede-
 mit. Absit mihi gloriari nisi in hac
 Cruce tua, Domine; in qua te pro me
 crucifixum cum omnibus vulneribus
 ac doloribus tuis simul adoro, ample-
 ctor & exosculor, & in qua coextendi
 & configi tibi desidero clavis amoris,
 & lanceâ charitatis tuæ sauciari.

IIII.

Domine Deus meus patientissime
 IESV, propter amorem tuum, & ad
 maiorem diuinæ Majestatis tuæ glo-
 riam, suscipio de paterna manu tua
 omnes ac singulos huius morbi dolo-
 res,

C

res,

34 AMICI FIDELIS

res, tanquam totidem lineamenta & expressiones imaginis tuæ, cui me conformem fieri ab æterno prædestinasti; eosque dolores vt tales amplector & exosculor, & simul in illis, hoc est, in illa tui imagine, tãquam prototypum adoro, amplector, & exosculor te Dominum meum pro me afflictum & vulneratum. Amplector item & exosculor eisdem dolores velut sacra vulnerum tuorum stigmata, velut impressa in me vestigia flagellorum, spinarum, ac reliquorum tormentorum tuorum. Vtinam eodem amoris sensu, tua ista stigmata in corpore meo portem, quo Paulus Martyresque innumeri; & perinde ac si, vt Francisco, Catharina aliisque amicis tuis, ita & mihi in pedibus, manibus & latere illa impressis! Equidem ijs in partibus impressa porto, in quibus si minus clavis ac lancea, at alijs certè cruciatibus fauciatus fuisti.

V.

Domine Deus meus amicissime IESU, propter amorem tuum, & ad maiorem diuinæ Maiestatis tuæ gloriam,

riam, suscipio de amantissimo corde tuo omnes ac singulos huius morbi dolores, tamquam dolores quos olim in corpore tuo præsentire dignatus es: nam (vt ait Propheta) Verè languores nostros ipse tulisti, & dolores nostros ipse portasti: eosque vt tales amplector & exosculor: nempe velut diuino tactu tuo consecratos, velut sanctificatos in patientissimo corde tuo & sacris vulneribus tuis. Et quandoquidē eosdem huius morbi mei dolores non portaris modò, sed & amplexus & osculatus fueris; amplector illos & exosculor velut amplexuum & osculorum tuorum suauitate perfusos, & simul in illis amplector illos ipsos amplexus tuos, ipsaque oscula oris & cordis tui exosculor.

VI.

Domine Deus dulcissime IESV, propter amorem tuum, & ad maiorem diuinæ Maiestatis tuæ gloriam, suscipio de amantissimo corde tuo omnes ac singulos huius morbi dolores, tamquam totidem arrhas amoris erga me tui, tamquam vestem &

39 AMICI FIDELIS

annulum nuptialem, quibus in crucis thalamo me tibi desponsas, ô sanguinum Sponse: eosque dolores vt tales amplector & exosculor: & in illis simul adoro, amplector & exosculor te Sponsam animæ meæ. Amplector, inquam, & exosculor hos dolores meos, vt annulum quem amoris non modò in me tui, sed & in te mei testem esse volo, ac symbolum æternum. Amplector & exosculor illos, vt flammeum tuæ pariter ac meæ charitatis: vt purpuram sanguine tuo tinctam, quam de effusis per vulnera pietatis visceribus, velut de bombycino subtegmine, (nã vermis esse dignatus es pro nobis) mihi texuisti, & corpori meo aptasti. Vtinam hoc nuptiali dolorũ apparatus placere possim in oculis tuis, & delectare dulcedinem amantissimi cordis tui!

VII.

Domine Deus meus, benignissime **I**ESV, propter amorem tuum, & ad maiorem diuinæ Majestatis tuæ gloriam, suscipio de amantissimo corde tuo omnes ac singulos huius morbi dolores, tamquam portiunculam hæreditatis

reditatis à te Parente optimo, Viro
dolorum & sciente infirmitatem mihi
relictam: eosque dolores vt tales am-
plector & exosculor: & in illis simul
adoro, amplector & exosculor nouum
& æternum testamentum tuum, quo
filios tuos hæredes instituisti dolo-
rum tuorum, mihiq̄ue hanc sigillatim
portiunculam aspersisti. Adoro, in-
quam, amplector & exosculor in ijs-
dem doloribus meis vltimam hanc
erga me voluntatem tuam, conscriptã
morientis sanguine, obsignatam vulne-
ribus, ipsaq̄ue crucis morte firmatam.

VIII.

Domine Deus meus suauissime Ie-
sv, propter amorem tuum, & ad
maiorẽ diuinæ Majestatis tuæ glo-
riam, suscipio de amantissimo corde
tuo omnes ac singulos huius morbi
dolores, tamquam vocem tuam; vo-
cem, inquam, pulsantis, & ad se vocan-
tis me Sponsi: eosque vt tales ample-
ctor & exosculor. Ecce venio ad te
Domine IESV: venio per vestigia pe-
dum tuorum. Suscipe me intra vulne-
ra tua, intra sacrarium amantissimi
C 3 cordis

38 AMICI FIDELIS
cordis tui; ibique me absconde & pro-
tege; donec animam meam dignam
effeceris, quæ post hanc vitam incurrat
in amplexus tuos, osculumque æternæ
pacis accipiat. Amen.

CAPVT SECVNDVM.

*Quomodo induendus aeger ad Ec-
clesiæ Sacramenta ritè
obeunda.*

§. PRIMVS.

*Amicus fidelis inducere conabitur
aegrum ad tempestiuam
confessionem.*

AMicus fidelis, ægotantem suavi-
ter & fortiter inducet ad pecca-
torum suorum confessionem salutariter
obeundam: ne, quod sæpè accidit,
quando maximè necessaria est, minùs
accuratè fiat. Quando enim decumbit
corpus dolore iam euictum, mens ip-
sa atque ratio ob dolorum commu-
nionem participationemque ita hebetat